

Zorgvisie

1) Emancipatorische grondhouding

De zorg die wij de bewoners/bezoekers aanbieden, vertrekt vanuit een **emancipatorische grondhouding**.

Elke persoon is uniek en heeft zijn eigen 'levensverhaal', een verhaal waarin betekenis en zin centraal staan. In zo'n verhaal spelen voorgeschiedenis, familie, interesses, persoonlijkheid, wensen,.....een rol.

Een emancipatorische houding gaat uit van **gelijkwaardigheid**. Hierbij willen we vanuit de erkenning dat we allemaal mensen zijn, recht doen aan de verschillen tussen de mensen.

M.a.w. gaan we er niet van uit dat iedereen gelijk is maar wel dat iedereen evenveel respect verdient als mens. Iemand gelijkwaardig behandelen betekent dan: die andere zichzelf laten zijn.

Maar wat is dat zichzelf zijn en welke repercussie heeft dit in ons handelen ?

'Zichzelf' zijn, of worden, doe je niet in je eentje.

Een mens is zichzelf niet 'van nature', maar je wordt het door en met anderen in een continu wisselwerkingsgebeuren.

Je wordt het in een **cultuur van samenleven**.

Vandaar dat er regelmatig moet stilgestaan worden bij de cultuur in 'De Valier'. Het is immers in deze cultuur dat de bewoners/bezoekers begeleid en ondersteund worden, op weg naar zichzelf.

In ons dagelijks bezig zijn, in ons dagelijks bestaan zijn er vier spreekwijzen: spreken over, spreken tegen, spreken naast en spreken met.

Zijn deze spreekwijzen in ons dagelijks omgaan met de bewoners/bezoekers evenredig aanwezig?

Of is één spreekwijze toch wel opvallend dominant aan- of afwezig?

Begeleiden is zowel een fundamenteel geloof in de mogelijkheden tot groei als een fundamenteel erkennen en respecteren van grenzen en beperkingen.

7 Vanuit een **grondhouding van respect en acceptatie** van de persoon met een handicap proberen we deze zo veel mogelijk kansen te bieden om zichzelf te worden. Hierbij gaan we uit van de mogelijkheden en de capaciteiten i.p.v. de beperkingen.

Het gaat dan niet alleen om iemands fysieke en intellectuele capaciteiten maar evenzo om iemands capaciteiten om gelukkig te zijn. Iemand aanspreken op zijn eigen capaciteiten betekent dat we de persoon zoveel mogelijk zijn eigen leven vorm laten geven, zoveel mogelijk zijn eigen leven betekenis, richting en zin laten geven. Een zinvolheid die zijn eigen zinvolheid is, niet de onze!

Natuurlijk zijn er grenzen. Enerzijds betekent iemand zichzelf laten zijn niet dat we dat we hem een onbeperkte vrijgeleide geven. Emancipatie is niet synoniem met absolute autonomie. Soms moeten we iemand zichzelf helpen beschermen, als hij hetzij zichzelf, hetzij zijn omgeving schade berokkent. Anderzijds zijn er grenzen aan onze mogelijkheden als organisatie zodat onze zorg nooit volledig gepersonaliseerd zal zijn. Het (noodgedwongen) samenleven, mag echter geen excuus zijn om onze zorg niet zoveel

mogelijk persoonsgericht af te stemmen. *Er zijn wetten die voor iedereen gelijk zijn, maar niet iedereen is gelijk voor de wet!*

Van de begeleiders wordt dan ook een dialectische instelling verwacht, nl. **een denken in twee richtingen**: een omgeving scheppen die voldoende veiligheid, voldoende houvast biedt, **maar tegelijkertijd** uitdaagt en uitlokt, zodat de bewoner zich durft uiten en kan naar buiten treden in zijn authenticiteit.

Dit vraagt een voortdurend balanceren op de slappe koord tussen het bieden van houvast en ruimte.

Houvast bieden, betekent een veilige thuishaven creëren van waaruit de persoon op ontdekkingsreis kan gaan. Sommigen hebben echter meer nood aan veiligheid, nabijheid, geborgenheid dan anderen. Of nog: sommigen hebben meer nood aan duidelijkheid, structuur grenzen dan anderen. Het is daarom belangrijk dat we iemands draagkracht proberen in te schatten. Wat kan die persoon aan en wat niet? Het gaat hier dan niet alleen om fysiek, cognitief en sensorisch (aan)kunnen, maar ook –en misschien wel vooral- over psychisch en emotioneel **aankunnen**. Deze draagkracht kan voor eenzelfde persoon bovendien verschillen van situatie tot situatie en van tijdstip tot tijdstip.

Vanuit die houvast kan dan zo veel mogelijk **ruimte** geboden worden. Ruimte waarbinnen de bewoner de regie van zijn eigen leven maximaal in eigen handen kan nemen. Bij sommigen personen die minder ondersteuning nodig hebben, zal dit gemakkelijker te verwezenlijken zijn dan bij andere personen die meer ondersteuning nodig hebben. Net daarom moeten we bij deze laatste groep des te alerter zijn en blijven zoeken naar wegen om hen zo goed mogelijk te ondersteunen in hun vermogen om ‘zelf dingen in handen te nemen’.

Hoe weten we dat wat we doen, goed is voor de bewoner/bezoeker en ingebed is in haar of zijn levensweg?

Voor elk handelen moet er eerst een ingesteldheid zijn. Een ingesteldheid van de ‘andere’ anders te laten zijn.

Zinvolle (ortho)agogie is allereerst het verstaan van de vraag en daar vervolgens op een doordachte en schroomvolle wijze op ingaan.

In elk geval past bij begeleiding ‘bescheidenheid’.

Ons omgaan met een bewoner/bezoeker is geen ‘vanzelfsprekend’ omgaan.

Het beste is geen ‘statisch’ gegeven, maar zal het resultaat zijn van een voortdurend afvragen en bevragen.

De begeleider wordt in de eerste plaats uitgenodigd tot een ‘menselijke’ activiteit, nl. een relatie opbouwen met de bewoner/bezoeker gebaseerd op respect. M.a.w. of wat ik doe respectvol overkomt, **wordt beoordeeld door diegene tot wie ik mij richt**. De bewoner/bezoeker moet het gevoel hebben ‘er te mogen zijn’. Dit is op de eerste plaats onze verantwoordelijkheid, niet die van de bewoner/bezoeker in kwestie. Wij zijn er voor hen en niet andersom.

Respect is een gedrag, niet een intentie.

Met de mens als persoon omgaan, vergt een bijzondere houding, nl. deze van respect voor de **totale persoon**. Dit drukt zich uit in een **holistische mensvisie** die waar nodig en wenselijk ook specialistisch is.

Iemand respecteren, impliceert op de eerste plaats dat wij alle vragen of verlangens erkennen. Vragen en verlangens waarvan de begeleiding, na ernstig overleg (liefst met de bewoner/bezoeker) en ruime raadpleging, denkt dat hier op ingaan geen positief gevolg zal

hebben voor de eigenheid en het zichzelf zijn van de bewoner/bezoeker, worden anders georiënteerd.

Het ergste wat de bewoner/bezoeker kan overkomen, is dat zijn vragen genegeerd, geobjectiveerd en veralgemeend worden.

In de omgang met personen met NAH houden we steeds rekening met de breuklijn die zich heeft voorgedaan in hun leven.

In hun ondersteuning houden we met respect en geduld rekening met het verwerkingsproces in de veranderde levenssituatie.

De cultuur in 'De Valier' moet van die aard zijn dat bewoners niet alleen een plaats vinden maar ook een **plek**.

Op plaatsen overnacht men, maar men woont er niet.

Plaatsen kan je zien en overzien, ze zijn als het ware per definitie publieke plaatsen, levensvreemd, helverlicht.

Een plek is zowel mijn plek, mijn schuilplaats, om alleen bij mezelf te zijn en is evenzeer een gedeelde plek om mezelf te mogen zijn en te worden.

'Spreken over' en 'toespreken' zijn de bevoorrechte spreekwijzen op plaatsen, '*spreken met*' en '*aangesproken worden*' zijn de bevoorrechte spreekwijzen op een plek.

Op een plaats kan men iemand 'tegenkomen', op een plek kan men iemand '**ontmoeten**'. Slechts op een plek kan men ook 'zwijgen met iemand' en alleen zijn.

Tot slot:

Een emancipatorische houding vraagt wel wat onderhoud. Het is een vereiste om af en toe eens bij ons eigen handelen –en dat van onze collega's– stil te staan, opdat we een zekere mildheid en mededogen ten opzichte van de bewoners/bezoekers blijven behouden.

2) Dagbesteding

We vertrekken van de idee dat dagbesteding onvoorwaardelijk verbonden is met zingeving/betekenis geven aan je leven.

M.a.w. dagbesteding is meer dan het op een plezierige manier de dag doorbrengen.

Dagbesteding is een antwoord op de vraag, vanuit eigen behoeften, wensen en mogelijkheden, naar een eigen weg tot volwaardige menselijke ontplooiing.

In het volgen van deze weg blijven we regelmatig stil staan bij de volgende vragen:

- Wat is het appèl dat de activiteit doet aan hem/haar en gaat hier al of niet een stimulerende werking van uit?
- Sluit de activiteit aan bij zijn/haar intellectuele en creatieve vaardigheden en aspiraties?
- Sluit de activiteit aan bij zijn/haar psychische en emotionele mogelijkheden?
- Welke betekenis heeft deze activiteit voor hem/haar en past deze in het beeld dat hij/zij heeft over zichzelf en zijn/haar toekomst?

- Zijn zijn/haar leer- en handelingsmogelijkheden benut? Kunnen ze nog uitgebreid worden? Wat kan en wil hij/zij nog leren?

Het antwoord op deze vragen is een zoeken naar het juiste evenwicht tussen appèl en structuur, tussen uitdaging en veiligheid. Dit willen we binnen de dagbesteding realiseren aan de hand van 4 elementen: inhoud - ruimte – tijd - relatie.

Inhoud

- Verzorgende activiteiten: baden – wassen – kleden – schminken – wisselhoudingen – .....
- Medische activiteiten: aerosol – doktersconsultatie – .....
- Belevingsactiviteiten (*activiteiten waarbij bewust, in interactie met de begeleid(st)er, zintuiglijke prikkels worden aangeboden*): snoezelen – muziek – bewegen – zwemmen – paardrijden – massage – uitstappen – wandelen – .....
- Recreatieve activiteiten (extern en intern): bewegen – zwemmen – paardrijden – uitstappen – wandelen – muziek, sport en spel .....
- Therapeutische activiteiten (*activiteiten waarbij rechtstreeks, bewust invloed uitgeoefend wordt op het lichamelijk of psychisch welzijn*): onderdelen kinesitherapie, logopedie en psychotherapie,...
- Productgerichte activiteiten:
  - Huishoudelijk werk
  - Arbeidsgericht: creatief, ambachtelijk, semi-industrieel, tuin, boerderij, administratief, keuken, onderhoud,.....
  - Extern werk
  - Cultureel: muzikoptreden
  - Sport: Special Olympics
- Educatieve/vormings activiteiten (extern en intern): bepaalde oefeningen binnen logopedie en kinesitherapie, bewonersvergaderingen,.....

In de praktijk zal het niet steeds mogelijk zijn de persoonsgebonden vraag naar dagbesteding af te bakenen binnen een welbepaalde vorm. Het belangrijkste is zich bewust te zijn van de verschillende vormen om te kunnen differentiëren in de *betekenis* die de activiteit *voor deze persoon* heeft.

Het spreekt voor zich dat deze betekenisverlening bepalend is voor de begeleidingshouding en de doelen die we koppelen aan de activiteit.

Ruimte

De uitstraling van de ruimte, de plaats en de inrichting moet bij de activiteit passen én aansluiten bij de behoeften en mogelijkheden van de betrokkene.

Een ruimte kan zowel geborgenheid en veiligheid bieden als uitdagend en prikkelend zijn. Een teveel aan geborgenheid en veiligheid leidt onvermijdelijk tot sleur en verveling. Een teveel aan uitdaging en prikkeling leidt onvermijdelijk tot onrust.

Gezien de appèlwaarde van een ruimte, streven we, voor diegene die het aankunnen, naar een duidelijke scheiding tussen wonen en dagbesteding.

Tijd

Naast de keuze voor een, meer of minder uitgebreid dagbestedingsprogramma, bestaat ook de mogelijkheid om te kiezen voor rust. Hierbij hebben we er oog voor dat de keuze voor rust een bewuste keuze is en dat rust niet verward wordt met verveling.

Relatie

Via dagbesteding willen we ook extra ontmoetingskansen creëren en dat met zowel mensen van binnen (= andere bewoners, bezoekers, begeleiders) als van buiten (= ruimere maatschappelijke context) 'De Valier'.

Doel: persoonsgericht dagbestedingsaanbod

Voorwaarden:

- Aanbod aanpassen, flexibiliseren in functie van de individuele ondersteuningsvraag i.p.v. ondersteuningsvraag in te passen in het georganiseerde aanbod.
- De afgesproken dagbesteding houdt een engagement in. Dit zowel van de begeleider naar de betrokkene als van de betrokkene naar de begeleider.
- Individuele zorgondersteuning kan primeren op het groepsbelang, indien dit essentieel is binnen de zorgvraag van bewoner/bezoeker.

Woonbegeleider/activiteitenbegeleider

Woonbegeleider = Creëren van voorwaarden zodat de bewoner zijn eigen weg –zoveel mogelijk op eigen kracht, kan vervolgen.

M.a.w. de woonbegeleider is diegene die verantwoordelijk is voor de regie van het leven van de bewoners.

Activiteitenbegeleider = Creëren van voorwaarden zodat deelnemer de activiteit, zoveel mogelijk op eigen kracht, kan uitoefenen en /of beleven. M.a.w. de activiteitenbegeleider is verantwoordelijk voor de regie binnen de activiteit.

De woonbegeleider neemt binnen het leefgroepsgebeuren ook de functie van activiteitenbegeleider op.

Van de activiteitenbegeleider wordt verwacht dat hij, op vraag van de organisatie, de leefgroep ondersteunt bij de dagelijkse zorg.

M.a.w. een permanente afstemming tussen woonbegeleider en activiteitenbegeleider is essentieel binnen de organisatie van de dagbesteding

Activiteitenbegeleider staat voor deskundigheid in zijn vakgebied. Een deskundigheid die essentieel is om binnen de activiteit zorg op maat te bieden. Deskundigheid i.v.m. de mogelijkheden van de persoon en deskundigheid binnen de mogelijkheden van de activiteit, zodanig dat deze, mits een onophoudelijk creatief zoeken, op elkaar kunnen afgestemd worden.

Binnen het activiteiten aanbod moeten de ruimtes, de activiteiten, de relaties en de tijdsinvestering voortvloeien uit wat iemand zelf wil en waaraan hij iets beleeft.

Door een gevarieerd aanbod functioneert de bewoner/bezoeker binnen verschillende leefsferen. Het hebben van deze verschillende leefsferen beschouwen we als verrijkend. We waken er echter over dat de bewoner/bezoeker het overzicht behoudt, door ons te hoeden voor een “teveel aan verschil”. Ook de onderlinge afstemming van de verschillende leefsferen op elkaar is een belangrijk aandachtspunt. Als er onvoldoende synergie bestaat, is het gevaar groot dat ze elkaar verzwakken i.p.v. versterken.

3) Wonen

De zoektocht in het vinden van ‘een eigen plek’, is aan een aantal voorwaarden gekoppeld.

- ➔ De materiële omgeving moet aangepast zijn aan de noden en de beleving van de bewoners.
- ➔ De organisatie van het woonmilieu moet in die mate zijn dat het samenleven in groep geen afbreuk doet aan de eigenheid van ieder persoon.
- ➔ Iedereen heeft recht op privacy: het is een fundamenteel recht dat iedere persoon een ‘schuil- en een rustplek’ heeft voor zichzelf.

De erkenning van dit recht drukt zich uit in kleine, alledaagse dingen.

- ➔ We gaan in dialoog met het individu en de groep over zijn of hun meningen, wensen en verlangens. Dit via individueel overleg, overleg met (persoonlijke) begeleiders en/of via bewonersvergaderingen.

- ➔ In de twee vorige voorwaarden staat het erkennen van rechten van de bewoners centraal. Daarnaast zijn er aan het wonen in ‘De Valier’ ook plichten gekoppeld. Creëren van ruimte waarbinnen op een constructieve manier, en zeker op een gepersonaliseerde manier, deze plichten aan bod komen, is belangrijk.

Wat voor de ene kan en moet, hoeft niet voor de anderen.

- ➔ Het doorbrengen van de tijd moet op een gepersonaliseerde en kwalitatieve manier gebeuren.

- **Dagbesteding:**
een deel van de dagbesteding binnen het woonmilieu blijft afhankelijk van de aard van de activiteit en de vraagstelling (zie thema 2).

- **Vrije tijd:**
aan vrije tijd dient de nodige zorg besteed te worden opdat deze op een zinvolle manier kan beleefd worden. Zinvol kan betekenen: enerzijds voldoende rust maar anderzijds ook voldoende prikkels om deze tijd op een actieve manier te beleven.

- **Feestvieren:**
feestvieren vinden we belangrijk, daar dit een waardevol gebeuren is zowel voor de persoon zelf, voor het samenleven van de groep als voor het geheel van ‘De Valier’.

- ➔ In het vormgeven aan deze eigen plek, is overleg en dialoog met de ouders/ familie/partner zeer belangrijk. Zij zijn wezenlijke en onvervangbare partners in de begeleiding.

et de ouders/ familie/ partner maken we ook duidelijke afspraken omtrent welke taken ze nog verder willen of kunnen opnemen en welke taken wij al of niet van hen overnemen.